

Gent en zijn advocaten

Een historische wandeling door de stad



ACADEMIA
PRESS

Gent en zijn advocaten. Een historische wandeling door de stad

werd uitgegeven door Academia Press in samenwerking met de Orde van advocaten van de balie van Gent naar aanleiding van de viering van tweehonderd jaar Gentse Orde van advocaten.

Orde van advocaten van de balie van Gent

Nieuw gerechtshuis

Opgeëistenlaan 401 / P

B-9000 GENT

Tel. (+32) (0)9 234 56 20

info@balie-gent.skynet.be

Fax (+32) (0)9 234 56 21

www.balie-gent.be

Academia Press

Eekhout 2

B-9000 Gent

Tel. (+32) (0)9 233 80 88

info@academiapress.be

Fax (+32) (0)9 233 14 09

www.academiepress.be

De publicaties van Academia Press worden verdeeld door:

J. Story-Scientia nv Wetenschappelijke Boekhandel

Sint-Kwintensberg 87

B-9000 Gent

Tel. (+32) (0)9 255 57 57

info@story.be

Fax (+32) (0)9 233 14 09

www.story.be

Ef & Ef Media

Postbus 404

3500 AK Utrecht

info@efenefmedia.nl

www.efenefmedia.nl

Georges Martyn (red.)

Gent en zijn advocaten. Een historische wandeling door de stad

Gent, Academia Press, 2012, 106 p.

Algemene leiding en redactie: prof. dr. Georges Martyn (Universiteit Gent - Faculteit Rechtsgeleerdheid)

Teksten: Geert Baert, Benoît de Clippele, Paul De Cordier, Didier Goeminne, Annemarie Hanselaer, Kristiaan Markey, Georges Martyn, Erwin Penning, Jean-Pierre Quintyn, Mark Rummens, Marcel Storme, Johan Van Rentergem.

Illustraties: de hedendaagse foto's zijn van het fotocollectief FaceOff, in het bijzonder Peter Bracke, Marc

Careel, Dirk Sabbe en Pierre Baetens. Herkomst van de afbeeldingen van oude documenten: AMVC

Letterenhuis, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Liberaal Archief, Lukasweb (Museum voor Schone Kunsten Gent), Rijksarchief Gent, Stadsarchief Gent - De Zwarte Doos (Storm Calle).

Omslagillustratie: Hippolyte Metdepenningen is zonder twijfel een van de meest bijzondere figuren van de Gentse balie in de negentiende eeuw. Zijn standbeeld voor het Justitiepaleis op het Koophandelsplein is van de hand van Juliaan Dillens. (© FaceOff)

De grote glaspartijen van het nieuwe gerechtshuis aan de Opgeëistenlaan symboliseren de transparantie van een hedendaagse rechtsbedeling.

Vormgeving en cover: bvba Le Pur et l'Impur

ISBN 978 90 382 2054 3

D/2012/4804/250

NUR1 680

U 1934

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt, in enige vorm, of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden op copyright van de illustraties in deze publicatie te bereiken. In de meeste gevallen is hij daar ook in geslaagd. De rechthebbenden die zouden vaststellen dat buiten hun medeweten illustraties gereproduceerd werden, worden verzocht contact op te nemen met de uitgever.

Inhoudsopgave

Voorwoord van stafhouder Didier Goeminne	1
In en om het Gravensteen: de wieg van de advocatuur in de Nederlanden	3
De ‘renaissance’ van de advocatuur	3
Heksenadvocaten	7
Advocatenkabinetten en procureurscomptoirs in Sint Michiel en Sint Stefanus	10
<i>Kaderstuk: Filips Wielant</i>	12
<i>Kaderstuk: Charles (Karel) van Hulthem</i>	17
Het advocatenhuis aan de Lieve, Ivokapellen en juridische uitgeverijen	18
In en om het stadhuis: kloppend hart van de gerechtelijke wereld	22
Het stadhuis	22
<i>Kaderstuk: Jacques Meyer en Jacques Lammens</i>	24
<i>Kaderstuk: Het Laatste Oordeel</i>	25
<i>Kaderstuk: Rolin en het Institut de Droit International</i>	27
Waar advocaten politici worden	28
<i>Kaderstuk: Hippoliet Lippensplein</i>	31
<i>Kaderstuk: Schepenen</i>	33
Het stadhuis als opstapje voor advocaten met grotere politieke dromen	36
Van Wielant tot Salduz: evolutie van de juridische bijstand in strafzaken	37
Het Sint-Baafsplein: devotie en vertier voor raadslieden en pleitbezorgers	41
De Sint-Ivokapel in de Sint-Baafskathedraal	42
Het Nederlands Toneel en de vernederlandsing van recht en gerecht	45
<i>Kaderstuk: Julius de Vigne</i>	46
Franskiljons (ge)recht... Franstalige advocaten	49
<i>Kaderstuk: Norbert Cornelissen</i>	49
<i>Kaderstuk: De eerste Gentse stafhouder</i>	53
La Conférence française du jeune barreau	54
Grote literaire advocaten, in het Frans en het Nederlands	55
<i>Kaderstuk: Een monument voor Georges Rodenbach</i>	56
<i>Kaderstuk: Ernest Staas en 't Zal wel gaan</i>	60
Advocaten in het culturele leven van de twintigste eeuw	60

In en om de Aula Academica en de Rechtsfaculteit	62
Het jezuïetenklooster ruimt baan voor rechters en studenten	62
De Gentse rechtsfaculteit en de balie	66
Een paleis als werkplek	70
Een nieuwe orde en een nieuw gebouw	70
<i>Kaderstuk: Gedenk de gesneuvelden</i>	72
Hippolyte Metdepenningen en het orangisme in de negentiende eeuw	73
Het Gentse Justitiepaleis als lieu de mémoire in de twintigste eeuw	76
Van overbevolking over diaspora tot een nieuw gerechtsgebouw	80
Girlpower aan de Gentse balie	82
<i>Kaderstuk: De Marie Popelinkaai</i>	83
Beeldige advocaten en klinkende (straat)namen	86
Baliestraat, eerder Route 66 dan een straat van advocaten	86
Mooipraters en mooischrijvers herdacht	87
Voorbeeldige meesters	90
<i>Kaderstuk: François Laurent</i>	91
De Gentse balie vandaag	94
Een wandeling door de kuip	98
Bibliografie	104

Voorwoord

Op 17 juni 1812 benoemde de Brusselse procureur-generaal Jacques Van De Walle de eerste stafhouder en leden van de tuchtraad van de Gentse orde van advocaten. Er was toen nog geen hof van beroep in Gent, evenmin een gerechtsgebouw, enkel een rechtbank van eerste aanleg. In de voorgaande eeuwen waren er wel advocaten in Gent werkzaam geweest, maar de Franse revolutionairen hadden alle oude instellingen afgeschaft, zo ook de advocatuur. Pas in 1810 liet Napoleon toe dat de advocaten zich tuchtrechtelijk herorganiseerden. Na Brussel en Luik in 1811, was Gent de eerste erkende orde van advocaten in het territorium van het hedendaagse Vlaamse Gewest.

De viering van de *bicentenaire* van de Gentse balie is de aanleiding voor dit boekje. Lange tijd gingen de Gentse advocaten ervan uit dat hun orde pas was gestart na de oprichting van het hof van beroep in 1832. Professor Georges Martyn, rechts-historicus aan de Gentse rechtsfaculteit, ontdekte eerder dit jaar dat al twintig jaar voordien een tuchtraad werd geïnstalleerd. Ik heb daarom niet gearzeld hem te vragen ons beter over de geschiedenis van de balie in te lichten. Tijdens een academische zitting in de Aula Academica worden het wetenschappelijke verhaal van het ontstaan en de gespannen eerste decennia van de balie uit de doeken gedaan. Met het voorliggende boekje willen we ook het bredere publiek bereiken, met woord en beeld.

De opzet van deze publicatie is niet om een historisch-wetenschappelijk exhaustieve studie te presenteren. Daarvoor is er een gebrek aan bewaard archiefmateriaal. Veel ging verloren in de brand van het Justitiepaleis in 1926. De titel *Advocaten in de stad* maakt duidelijk dat de balie vooral de aandacht wil trekken op de rol die veel advocaten gespeeld hebben in de geschiedenis van Gent. Enkelen zijn echt als rechtspraktizijn bekend gebleven, maar velen hebben faam verworven als schrijver of politicus. De advocatuur blijkt een typisch vrij beroep te zijn dat leidt tot de politiek. We vinden vandaag nog hun namen op gedenkplaten, straatnaamborden en monumenten. In dit boek komen ook de werkplekken van de advocaat aan bod, zoals de gerechtsgebouwen en de gevangnissen. Achteraan vindt de lezer een wandeling langs enkele belangrijke juridische *lieux de mémoire* in Gent.

Ik wens u een interessante lectuur en een aangename wandeling toe!

Didier Goeminne
Stafhouder 2011-2013

